

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นเหนือเส้นศูนย์สูตร จากลักษณะที่ตั้งจึงเหมาะสมทำให้ประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น ป่าไม้ที่อุดมไปด้วยพืชพรรณและสัตว์ป่า หรือท้องทะเลใสและหาดทรายสีขาวสะอาด ที่สามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ไม่ว่าจะเป็นฤดูกาลใด นอกจากภูมิประเทศที่เป็นต้นทุนทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแล้ว ประเทศไทยยังมีศิลปวัฒนธรรม ที่เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือน เพื่อจับจ่ายใช้สอยซื้อหาสินค้า ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยสามารถพลิกฟื้นขึ้นมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย เพราะนอกจากธรรมชาติที่สวยงามหลากหลายแล้ว รูปแบบทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิต ต่างก็ล้วนสวยงามและน่าประทับใจ จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางแห่งอาณาจักรล้านนาไทย ที่มีอายุยาวนานกว่า 711 ปี กลายเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และมีชื่อเสียงไปทั่วโลก จนได้รับการจัดอันดับจากนิตยสาร Travel & Nature นิตยสารด้านการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวฝั้นอยากมาท่องเที่ยวเป็นอันดับ 5 ของโลก นอกจากนี้เชียงใหม่ในปัจจุบัน ยังถูกระบุให้เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อรองรับกระแสเศรษฐกิจและการลงทุนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ปีพุทธศักราช 2525-2529 ที่เน้นการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ซึ่งส่งผลให้เชียงใหม่กลายเป็นเมืองสำคัญอันดับสองของประเทศไทย และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคเหนือ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่ : 2549, ออนไลน์)

ข้อมูลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1 รายงานว่าผลจากแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ส่วนมากมาจากเขตภาคเหนือและกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาคือนักท่องเที่ยวที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันตก ตามลำดับ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจในด้านธุรกิจการท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร รวมทั้งสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยว ในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ จะมีปริมาณนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ที่ต้องการมาสัมผัสความสวยงามของ

การที่มีผลผลิตส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเป็นจำนวนมากในช่วงนี้ ทำให้ผู้ประกอบการสวนส้มหลายราย จำเป็นต้องเลือกหาบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับบรรจุผลส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง โดยเน้นวัตถุประสงค์ให้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวสามารถนำไปเป็นของฝากได้ แต่ในปัจจุบันบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุผลส้มมีอยู่ไม่มากนัก เช่น การใส่ถุงตาข่าย การบรรจุลงในกล่องกระดาษที่มีขนาดรูปร่าง สี สัน รวมไปถึงข้อความที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งไม่ค่อยเป็นที่ดึงดูดใจและไม่มีความแปลกใหม่แก่ผู้บริโภค รวมทั้งไม่สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ ในรูปแบบของฝากจากเชียงใหม่ได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าบรรจุภัณฑ์สำหรับผลส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมซื้อเป็นของฝากนั้น ควรมีการพัฒนาในด้านการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นของฝากจากเชียงใหม่ เมืองแห่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยใช้การออกแบบกราฟิกสื่อสารผ่านรูปภาพ ตัวอักษร สี สัน และการจัดวาง ตามหลักของการออกแบบ เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สามารถบรรจุถึงวัตถุประสงค์ทางการสื่อสาร และมีรูปแบบของเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่เหมาะสม สำหรับเป็นของฝากจากเชียงใหม่ได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบสำหรับบรรจุภัณฑ์ของฝากในผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นต่อไป รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงเอกลักษณ์สำหรับจังหวัดต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบได้เช่นกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การออกแบบกราฟิกในแบบฉบับเอกลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับบรรจุภัณฑ์ส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ

1.2.1 เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูล “เอกลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่” เพื่อใช้ในการอ้างอิงและเป็นประโยชน์ในการออกแบบกราฟิก สำหรับบรรจุภัณฑ์ของฝากจากจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.2.2 เพื่อออกแบบต้นแบบบรรจุภัณฑ์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง ที่มีเอกลักษณ์ของจังหวัด เชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1.3.1 ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ที่สามารถสื่อถึง เอกลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างแท้จริง

1.3.2 ได้ต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับสัมพันธ์สายน้ำผึ้ง ที่สามารถสื่อความหมายถึง เอกลักษณ์ท้องถิ่น ในรูปแบบของฝากจากเชียงใหม่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และตรงกับ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งยังสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดเชียงใหม่ ได้เป็นอย่างดี

1.3.3 สามารถกระตุ้นให้กลุ่มนักออกแบบ เกิดการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ ที่เน้น ถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาประกอบด้วยหัวข้อหลัก จำนวน 6 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดเชียงใหม่
- 2) เอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่
- 3) ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค
- 4) ทฤษฎีการออกแบบบรรจุภัณฑ์
- 5) บรรจุภัณฑ์กล่องกระดาษลูกฟูก
- 6) ข้อมูลผลิตภัณฑ์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง

ซึ่งเนื้อหาที่จะนำมารวบรวมและวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบ ต้นแบบบรรจุภัณฑ์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง เพื่อเป็นของฝากจากจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสามารถสื่อถึง เอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างเหมาะสม

1.4.2 ขอบเขตประชากร

กลุ่มประชากรในการศึกษารั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มแรก ได้แก่ ประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของเชียงใหม่ อาจารย์ ศิลปิน (สถาปนา) บุคลากร ผู้ประกอบการสวนส้มในจังหวัดเชียงใหม่ นักออกแบบ กลุ่มผู้บริโภค และบุคคลทั่วไป ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 205 ราย ในการตอบแบบสอบถามชุดแรก ที่เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่และบรรจุกัญท์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางก่อนทำการออกแบบต้นแบบบรรจุกัญท์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง

2) กลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบรรจุกัญท์ ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ นักวิชาการ นักออกแบบที่มีประสบการณ์จากหน่วยงานต่างๆ และผู้ประกอบการสวนส้มในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 9 ท่าน ในการตอบแบบสอบถามชุดที่สอง หลังจากทำการออกแบบต้นแบบบรรจุกัญท์ทั้ง 3 แบบแล้ว เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุปของต้นแบบบรรจุกัญท์สัมพันธ์สายน้ำผึ้งที่เหมาะสม

1.4.3 ขอบเขตทางด้านการออกแบบต้นแบบ และวิธีการคัดเลือกบรรจุกัญท์

ในการศึกษารั้งนี้ กำหนดต้นแบบบรรจุกัญท์สัมพันธ์สายน้ำผึ้งที่ทำการออกแบบจำนวนทั้งหมด 3 แบบ โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นประกอบกับข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามชุดแรก จำนวน 205 ชุด มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบต้นแบบบรรจุกัญท์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง จากนั้นใช้วิธีการคัดเลือกเพื่อสรุปหาต้นแบบบรรจุกัญท์ที่เหมาะสม จากการตอบแบบสอบถามชุดที่สอง จำนวน 9 ชุด โดย อาจารย์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบบรรจุกัญท์ และผู้ประกอบการสวนส้มในจังหวัดเชียงใหม่

1.4.4 วิธีการศึกษา

1.4.4.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ กลุ่ม ซึ่งได้แก่

ก. ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม อาจารย์ ศิลปิน (สถาปนา) บุคลากร จำนวน 56 ราย โดยใช้การสอบถามผ่านแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์

ข. ผู้ประกอบการสวนส้มในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 44 ราย โดยใช้การสอบถามผ่านแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์

ค. นักออกแบบจากหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ราย โดยใช้การสอบถามผ่านแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์

ง. กลุ่มผู้บริโภคนและบุคคลทั่วไป จำนวน 75 ราย โดยใช้การสอบถามผ่านแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.4.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

1) ชุดแรก เป็นแบบสอบถามสำหรับประชากรกลุ่มแรก (สามารถดูรายละเอียดกลุ่มประชากรได้จากหัวข้อ 1.4.2 ขอบเขตประชากร) เพื่อหาแนวทางก่อนทำการออกแบบต้นแบบบรรจุภัณฑ์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง จำนวน 205 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับเอกลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์สัมพันธ์สายน้ำผึ้ง

2) ชุดที่สอง เป็นแบบสอบถามสำหรับประชากรกลุ่มที่สอง (สามารถดูรายละเอียดกลุ่มประชากรได้จากหัวข้อ 1.4.2 ขอบเขตประชากร) เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุปต้นแบบบรรจุภัณฑ์ที่ได้ทำการออกแบบเสร็จแล้ว จำนวน 9 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้ตอบแบบต่อต้นแบบบรรจุภัณฑ์สัมพันธ์สายน้ำผึ้งที่ออกแบบเรียบร้อยแล้ว ทั้ง 3 แบบ

1.4.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และการหาค่าเฉลี่ย (mean)

1.5 นิยามศัพท์

การออกแบบกราฟิก หมายถึง การสร้างสรรค์ลักษณะของงานออกแบบบนพื้นผิว 2 มิติ เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมาย ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ข้อความ และอารมณ์ ผ่านประสาทสัมผัสทางตา ให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในการสื่อความหมายนั้น

เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสิ่งอื่นๆ เช่น ลักษณะเด่นของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ชนชาติ เป็นต้น ซึ่งสามารถพัฒนาคลี่คลายไปตามเงื่อนไขแห่งภาวะปัจจัยแต่ละช่วงสถานการณ์ได้

บรรจุกณฑ์ หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า ปกป้องรักษา และคุ้มครองผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย เหมาะสม และสะดวกในการขนส่ง รวมทั้งสามารถอธิบายถึงผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายในได้

ส้มพันธุ์สายน้ำผึ้ง หมายถึง ส้มเขียวหวานชนิดหนึ่ง ซึ่งนิยมปลูกกันมากในเขตอำเภอฝาง อำเภอแม่อาย อำเภอไชยปราการ และอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีรสหวาน ชานนุ่ม สีสันสวยงามน่ารับประทาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved